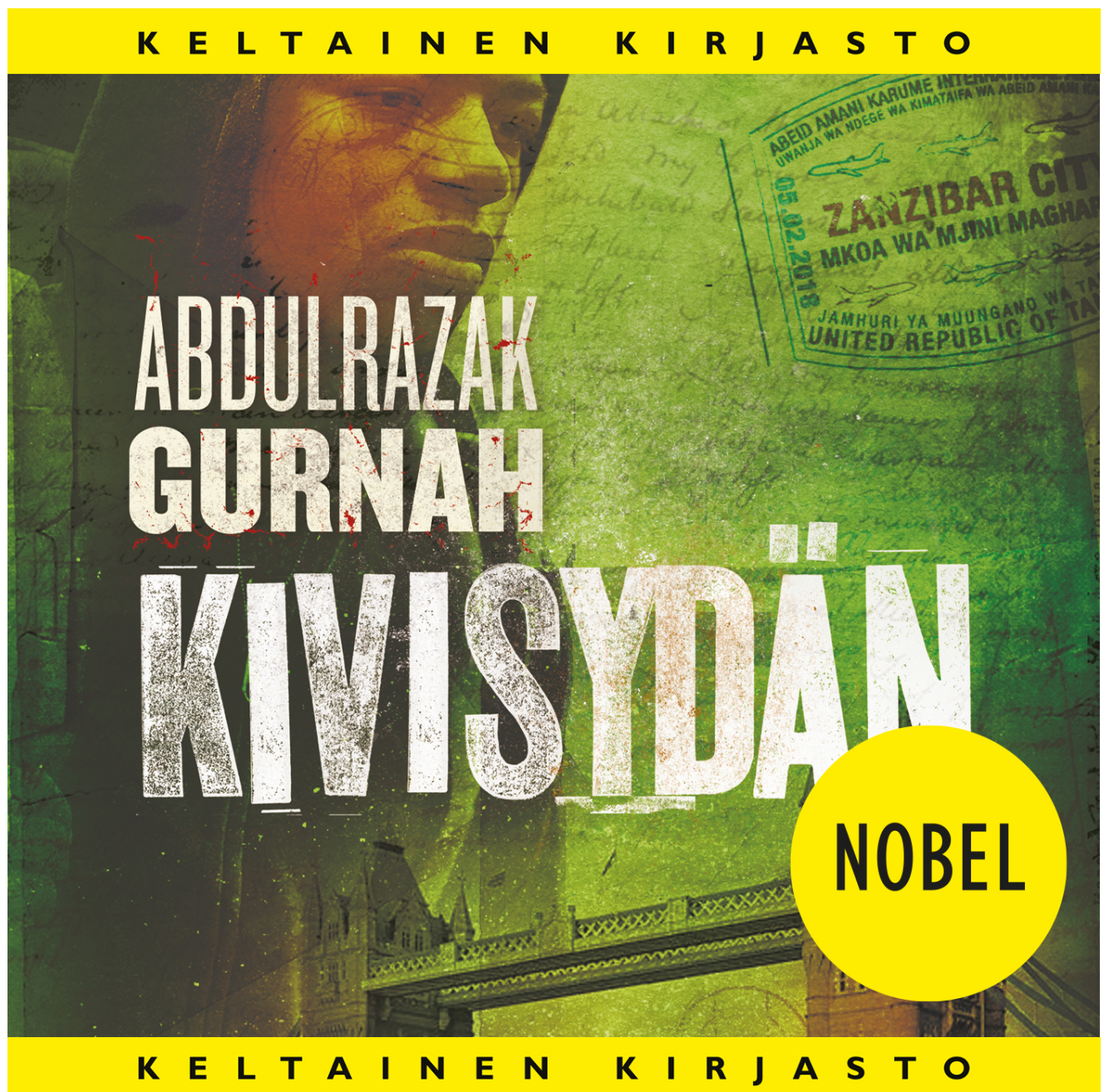


Abdulrazak Gurnah (suom Einari Aaltonen) : Kivisydän

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Abdulrazak Gurnah (suom Einari Aaltonen) : Kivisydän (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/abdulrazak-gurnah-kivisydan/>)

Abdulrazak Gurnah (suom Einari Aaltonen) : Kivisydän



RIITTA VAISMAA – Omakohtaisesti epätasa-arvosta

Tansaniaan kuuluvalla Sansibarin saarella syntynyt ja Englannissa aikuisikänsä asuneen ja uransa luoneen Abdulrazak Gurnahin (s. 1948) vuonna 2021 saama Nobel-palkinto oli monelle yllätys. Postkolonialistisen kirjallisuuden professorin ainuttakaan teosta ei ollut suomeksi saatavilla, vaikka hän on julkaisut kymmenen romaania, novelleja sekä esseitä. Sittemmin Keltainen kirjasto on paikannut puutetta. Nobel-palkintoa seuraavana vuonna julkaistiin 2020 englanniksi ilmestynyt *Loppuelämät*, viime vuonna varhaisempaa tuotantoa edustava *Paratiisi* ja tänä vuonna alkujaan 2017 ilmestynyt *Kivisydän*. Gurnahin äidinkieli on swahili, mutta kaikki teoksensa hän on kirjoittanut englanniksi.

Gurnah kirjoittaa siitä, mitä on elänyt. Hänen teemojaan ovat pakolaisuus ja maahanmuutto, juurettomuus ja uusiin oloihin sopeutumisen vaikeus sekä perheen merkitys yksilön elämässä. *Kivisydän* pohjautuu toisin kuin kaksi aiemmin suomennettua teosta kirjailijan omakohtaisiin kokemuksiin. *Kivisydämen* päähenkilö Salim syntyy Sansibarissa, muuttaa opiskelemaan Lontooseen ja jää sille tielleen, vaikka kaipaus kotiseudulle ei koskaan lakkaa.

Salim on vielä lapsi, kun hänen isänsä yllättäen muuttaa pois kotoa. Poika kokee isän hylänneen hänet. Isä muuttaa asumaan aivan lähistölle, ja poika vie hänelle päivittäin aterian. Kontaktia isään ei kuitenkaan synny, eikä outoa järjestelyä koskaan selvitetä pojalle. Sittemmin isä muuttaa Dubaihin, minne hänen perheenjäseniään on emigroitunut jo aiemmin. Vähäinenkin yhteys isän ja pojan väliltä katkeaa.

Salim huomaa, että äiti käy tapaamassa toista miestä. Pian äiti jo odottaa uutta lasta. Vaikka poika on katkera niin äidilleen kuin äidin uudelle miehelle, hän kuitenkin kiintyy pikkusisarensa. Kiintymys säilyy vuosien eronkin jälkeen. Todellista perhesalaisuutta ei kerrota. Hiljalleen Salim aavistelee tapahtumien taustaa ja arvaa enonsa jollakin tavoin liittyvän perheen vaiettuihin asioihin. Lopullisesti salaisuus selviää vasta *Kivisydämen* loppupuolella.

Äidin veli on muuttanut jo nuorena Salimin perheen luo asumaan. Amir-enolla, jota Salim lapsena ihailee, on omat sääntönsä. Hänellä on myös aivan erityinen suhde sisarensa, joka puolustaa kaikessa perheensä ainoaa poikaa. Sisar hyväksyy kaikki Amirin teot, ja veli menee kaikessa jopa oman perheen etujen ohi. Äiti valitsee veljensä ja hylkää rakkauden.

Amir menestyy nopeaan tahtiin ja saavuttaa hyvän aseman kolonialistissa yhteiskunnassa. Vaikka Salimin suhde Amiriin on viileä, hän tarttuu 18-vuotiaana hanakasti tuolloin Lontoossa diplomaattina toimivan enon tarjoamaan mahdollisuuden lähteä Lontooseen opiskelemaan. Hän vaistoa, että järjestely on jonkinlainen palkkio tai kädenojennus Amirilta hänen perheelleen.

Enon vaatimusten mukaan Salim alkaa opiskella liiketaloustiedettä. Ala ei kiinnosta häntä lainkaan. Kun eno vastaa kustannuksista ja tarjoaa asunnon, Salim ei näe muuta mahdollisuutta kuin suostua. Opiskelu sujuu alkuun kohtalaisesti, kunhan älykäs poika vain jaksaa lukea. Todellinen kiinnostuksen kohde on kirjallisuus. Hän on jo lapsesta lukenut paljon ja tuntee hyvin maailmankirjallisuutta. Kirjat ovat olleet ainoa poikaa ja isää edes jollakin tavoin yhdistävä tekijä. Pikkupojan kuljettamassa ruokakorissa kulkeva myös kirjat. Teoksen nimi juontaa Shakespearen näytelmästä *Mitta mitasta*.

Lopulta Salim hylkää liiketaloustieteen ja samalla suututtaa enonsa ja menettää tämän suomat edut. Oman tien kulkeminen vaatii paljon. Salim asuu vaatimattomissa vuokrahuoneissa ja tekee maahanmuuttajille järjestäviä hanttihommia, montakin työtä samanaikaisesti opiskelun ohella. Hän tutustuu toisiin afrikkalaisiin ja mm. Karibialta lähteneisiin nuoriin, joille tosin kirjallisuuden opiskelu on täysin vierasta. Hän elättää itsensä, vaikka joutuukin monin tavoin kohtaamaan ankean ja epätasa-arvoisen maahanmuuttajan arjen.

Vaikka Salim tuntee itsensä yksinäiseksi ja juurettomaksi, ystävyksiä kuitenkin syntyy. Loppututkinnon suoritettuaan Salim päätyy vaatimattomaksi pikkuvirkamieheksi, mikä aiheuttaa turhautumista. Naisystäviä ja tilapäisiä suhteita on jonkin verran. Rakkaudenkin Salim kohtaa ja asuu rakkaansa kanssa jonkin aikaa. Tämän perheelle Salim ei kuitenkaan kelpaa. Hän saa kuulla olevansa köyhä nekru, mikä ei valkoisen perheen tyttärelle riitä. Mikä on tytön aito tunne ja kiinnostus, jää avoimeksi. Onko suvun ja perheen kanta 1900-luvun loppupuolen Englannissa lopulta yhtä merkittävä kuin yli kymmenen vuotta aiemmin Sansibarissa?

Vanhempien ja lasten suhde sekä perheen asettamat vaatimukset ja rajoitukset ovat *Kivisydämen* keskeisiä teemoja. Salimilla on problemaattiset suhteet molempiin vanhempiinsa. Silti hän vielä kotiympäristöstä lähdettyään tuntee velvollisuudekseen mm. pitää jatkuvasti yhteyttä äitiinsä. Hän kirjoittaa lukuisia kunnioittavia kirjeitä, joista useimmat tosin päätyvät päiväkirjanomaiseen vihkoon ja vain harvat lähtevät Sansibariin.

Kivisydän etenee selkeän kronologisesti. Ilmaisuu on sujuvaa, ja Einari Aaltosen suomennos on oivallinen. Kerronta on mutkatonta, ehkä nobelistille yllättävänkin tasaista. Kun perhesalaisuudet alkavat loppupuolella kuoriutua esiin ja kun Salim aikuisena tutustuu isäänsä, Gurnahin teos saa kaivattua temaattista ja ajallista kerroksellisuutta. Vanhana isä kertoo omasta taustastaan ja suvustaan ja myös paljastaa perhesalaisuuden kaikessa raadollisuudessaan.

Gurnah kuvaa *Kivisydämässä* kiinnostavasti eteläisen Afrikan yhteiskunnallisia olosuhteita. Jos ei ole ihmisillä ollut juuri valtaa edes omaan elämäänsä sulttaanikunnan aikana, vallankumous ei tuo parannusta. Korruptio ulottuu kaikkialle, ja jopa ihmisoikeuksilla käydään kauppaa. Uusi yhteiskuntajärjestys näyttyy turhauttavana byrokratian viidakkona, joka naurettavuudessaankin rajoittaa ja vaikeuttaa ihmisten jokapäiväistä elämää. Ei brittiyhteiskuntakaan tosin järin joustavana saatikka liberaalina *Kivisydämässä* piirry varsinkaan maahanmuuttajan näkökulmasta. Molemmista Gurnah kirjoittaa vakaan kokemuksen pohjalta.

Abdulrazak Gurnah: *Kivisydän (Gravel Hearth)*. Suom. Einari Aaltonen. Tammi 2024. 322 s.

Riitta Vaismaa on kirjallisuuskriitikko

« Previous:

Fjodor Dostojevski (suom Martti Anhava):
Riivaajat (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/fjodor-dostojevski-riivaajat/>)

Next:»

Alice Munro (suom Kristiina Rikman):
Nuoruudenystävä
(<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/alice-munro-nuoruudenystava-2/>)

admin

1 kommentti

()

harald olausen**Kirjoitettupm/31 - pm/31**

Erinomaisen hyvä ja osaava kirjaesittely sai heti kiinnostumaan tästä kirjasta. teemat mielenkiintoisia. Eikös suomentaja ole taustataan runoilija? Olin kyllä kuullut tästä kirjailijasta, varsinkin nobelin jälkeen mutta nyt vasta haluan lukea hänen tekstejään Kiitos sinulle ja koko foorumille innostavista kirjavinkeistä!

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)



Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
